

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! Францішак БАГУШЭВІЧ

НАША СЛОВА

№ 28(38) • 28 ЖНІЎНЯ — 3 ВЕРАСНЯ 1991 г. • Штотыднёвік Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны
Кошт 10 кап. (па падпісцы — 5 кап.)

Поступ тыдня

НАДЗВЫЧАЙ багатымі на палітычныя падзеі былі апошнія дні ў краіне і рэспубліцы. Пасля правалу антыканстытуцыйнага перавароту была сазвана нечарговая пятая сесія Вярхоўнага Савета БССР.

І вось прынімаецца рашэнне: аб'явіць палітычную і эканамічную незалежнасць рэспублікі, надаць Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі статус канстытуцыйнага закона.

НА ТОЙ же сесіі прыняты і іншыя важныя рашэнні. Задаволена просьба старшыні беларускага парламента М. Дземянцея аб выхадзе на пенсію. Прынята пастанова аб пераўтварэнні саюзна-рэспубліканскіх міністэрства ўнутраных спраў і камітэта дзяржбяспекі Беларусі ў рэспубліканскія арганізацыі, гэта значыць, аб пераходзе іх у падпарадкаванне рэспубліканскай уладзе. Створана часовая камісія па ацэнцы дзеянняў ГКЧП на беларускай зямлі.

- **ПРЫНЯТА** таксама пастанова аб часовым прыпыненні дзейнасці КПБ-КПСС на тэрыторыі Беларусі і дэпартызацыі. Пракуратуры рэспублікі даручана правесці расследаванне дзейнасці партыйных органаў у час путчу. Памяшканні партыйных архіваў, сакрэтнага справаводства і ўрадавай сувязі вырашана ўзяць пад строгую ахову. «Пайшлі ўсялякія плёткі і нават распаўсюджваюцца па радыё, — заявіў лідэр БНФ З. Пазьняк,— што пачнецца шальмаванне былых камуністаў і г. д. Нічога падобнага не было і не будзе...» Абверг ён і правакацыйныя звесткі аб увядзенні ўсюды па загаду беларускай мовы.

АББАСТРЭННЕ апошніх падзей супала з падрыхтоўкай Саюзнага дагавора. Узнікла неабходнасць юрыдычна аформіць дзяржаўную незалежнасць Беларусі ўслед за рэспублікамі Прыбалтыкі, Расіі, Украіны і іншых. Гэта можна зрабіць, калі будзе утвораны Саюз на новай аснове — не федэратыўнай дзяржавы, а садружнасці незалежных рэспублік са сваімі ўласнымі ўзброенымі сіламі, якія маглі б абараніць свой суверэнітэт. У сувязі з гэтым у Мінску ўжо распачаўся запіс добраахвотнікаў у нацыянальную гвардыю.

НАРОД БЕЛАРУСІ НЕ МАЎЧАЎ

20 жніўня г. г. ва ўмовах надзвычайнага становішча, уведзенага ў краіне авантурыстамі, дэпутаты ад апазіцыі Вярхоўнага Савета БССР правялі сустрэчу з выбаршчыкамі, на якой рашуча асудзілі рэакцыянераў.
НА ЗДЫМКУ: выступае народны дэпутат БССР лідэр БНФ Зянон ПАЗЬНЯК.

Пошта рэдактара

ТЫМ НЕ МЕНШ: ДАВАЙЦЕ РАЗБЯРОМСЯ ПА-ЛЮДСКУ!

Гэты артыкул быў засланы ў набор на другі дзень ваенна-бальшавіцкага дзяржаўнага перавароту. Яшчэ ніхто не ведаў, што народу ўдасца спыніць злачынства ў такі кароткі тэрмін.

Зноў у рэдакцыйнай пошце трапіўся ліст, аўтар якога наўмысна не ўказаў свайго прозвішча і адрасу.

ХОЦЬ мы папярэджвалі неаднаразова: пры жаданні газетную публікацыю можна падпісваць і псеўданімам, але звесткі пра аўтара трэба, каб у рэдакцыі былі. Тым не менш, і за гэтым ананімным лістом — жывы чалавек, з ягонымі характарам, поглядамі і... выхаваннем. Нельга сказаць, што ён зусім сябе не абазначыў. Праўда, адмыслова: «Сын Белоруссии и отечества всего (?) без БНФ» — так падпісаўся. Але незразумела: ў піку «Нашаму слову», да якога выказаў пагарду, ці яшчэ па нейкай прычыне напісаў ён ліст па-руску? Бо палічыў жа неабходным напачатку адрэкамендавацца: «Я, белорус, владею полностью (?) своей родной речью»?

Будзем лічыць, што «полностью» ананімны аўтар ліста валодае, магчыма, мовай беларускай. Бо ў тэксце, напісаным ім на «великом и могучем», зашмат якіх хочаш «неполностей» — і з боку правапісу, і стылёвых.

Але пакінем нашаму аўтару самаўпэўненасць. Магчыма, гэта яму для нечага патрэбна. Хацелася б звярнуць ягоную ўвагу галоўным чынам на іншае — на тэрміновую неабходнасць чалавечнасці, хрысціянскасці, можна яшчэ дадаць, узаемаадносін грамадзян нашай беднай Айчыны. «Если такие смелые и демократические, напечатайте это»,— пад'юджваеце вы, шаноўны, на заканчэнне. Вось табе і маеш! Дык хоць бы назваліся тады, калі прэтэндуеце на публікацыю сваіх перакананняў! Бо чытачы ж захочуць ведаць: хто канкрэтна гэтак думае пра нейкія грамадскія з'явы, які жыццёвы вопыт, якая працоўная біяграфія дазваляюць такім тонам і такімі словамі пісаць у газету, каб давесці свае погляды людзям?

Паўтару: пра граматычныя і стылёвыя памылкі гаварыць не будзем. У рэдакцыі ёсць рэдактары, карэктары — дапамогуць. Урэшце — будзем разам вучыцца дасканала ды граматна валодаць роднай мовай. Цяпер, каб выжыць, усяму трэба паскорана вучыцца — і правапісу, і гаспадарлівасці. І, безумоўна, дэмакратызму. А вось доказнасць, фактычная дакладнасць — ужо асабістая марка аўтара, ягоны грамадзянскі абавязак. А што ў вас?

«Вы продали Родину, вы обращаетесь да «суайчыннікаў за межамі Белорусії»,— фармулюеце вы абвінавачанне, па якому яшчэ зусім нядаўна сама менш «свяціў» доўгатэрміновы ГУЛАГ (гэтая абрэвіятура не перакладаецца ні на беларускую, ні на якія іншыя мовы свету). Бо пакінулі Айчыну, лічыце вы, адны «недобитые фашистские прихвостни, уголовники и всякая «контра». Быццам не было некалькі хваляў беларускай эміграцыі. Гэта адно. Але галоўнае ў іншым. У тым, што вы прагнеце ўсіх абавязкова «дабіць». Хуткэй за ўсё — нават без суда і следства. Але ж нават «прыхвостень», няхай сабе і фашыстоўскае мярзоты,— гэта не тое ж самае, што «уголовник», а ўжо наконт «контры» дык і зусім цёмны бор з пералескамі. У мяне засталіся асабістыя рахункі да гітлераўцаў і іх паслугачоў, але час паказаў: бязлітасна ставіцца трэба толькі да забойцаў, астатнім неабходна даць шанс, нават вялікім грэшнікам. Урэшце, вельмі сумняваюся, што вы неяк пратэставалі супраць дзіўнай гуманнасці нашых улад да Лазара Кагановіча. А ў гэтага ж «сталінскага сокала», на сумленні якога сотні тысяч, а то і мільёны забітых і замучаных непавінных людзей, у тым ліку беларусаў, нават волас з галавы не зляцеў па вердыкту нашай разборлівай Феміды. Жыў ды пажываў сабе ў Маскве, нават неблагую пенсію меў і дачу. Затое Валерыя Сядова можна кінуць за краты толькі за спробу пакласці ля помніка Леніну зэкаўскую ватоўку.

Не пратэстуеце вы і супраць таго, што ў беларускіх эмігрантаў нават нашы рэспубліканскія афіцыйныя высокапастаўленыя прадстаўнікі просяць грошы на Чарнобыль. Ды яшчэ і крыўдзяцца, здараецца, што за акіянам даюць не столькі, колькі нам хацелася б. Быццам гэта эмігранты і вінаватыя ў нашых катастрафічных поспехах у будаўніцтве камунізму. Быццам яны і за мяжой апынуліся, каб не для ўласных жыццёвых патрэб, а будаўнікам светлай будучыні для ўсяго пралетарскага чалавецтва адлаваць свае долары, якія ў іх замест лісця на дрэвах растуць. Значыць, з гэтай нагоды афіцыйным прадстаўнікам кантактаваць трэба, а вось простым беларускім грамадзянам забараняецца, бо гэта аказваецца, як вы напісалі,— «продавать Родину». Логіка? А яна, відаць, з тых часоў, калі Молатаў з Рыбентропам абдымаўся ды цалаваўся, а Сталін за здароўе «друга» Гітлера чарку ўзнімаў.

Між тым практычна ўсе, хто адказаў на нашу анкету (што паказаў роспыт, паведамім пазней, бо адказы яшчэ паступаюць і цяпер), выказваюць пажаданне, каб пра беларускае замежжа газета пісала значна больш. Прычым, так выказваюцца людзі розных узростаў (ад 15-ці гадоў да амаль 80-ці) і самых розных прафесій — навукоўцы, рабочыя, настаўнікі, інжынерна-тэхнічныя работнікі, эканамісты і адстаўнікі-вайскоўцы. Хочуць ведаць, як нашы эмігранты вядуць гаспадарку, як працуюць, як адпачываюць,

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча

«Старэйшым з дайшоўшых да нас заходнерускіх рукапісаў дасюль астаецца дагавор, зроблены між Рыгай і смаленскім князем у 1229 г., — першы з даволі доўгай чаргі, у каторай месца падупаўшага Смаленска хутка заняў Полацк. Апроч таго, мы маем яшчэ крыху розных грамат: жалаваных, дагаворных, укладных, клятвенных і інш...»

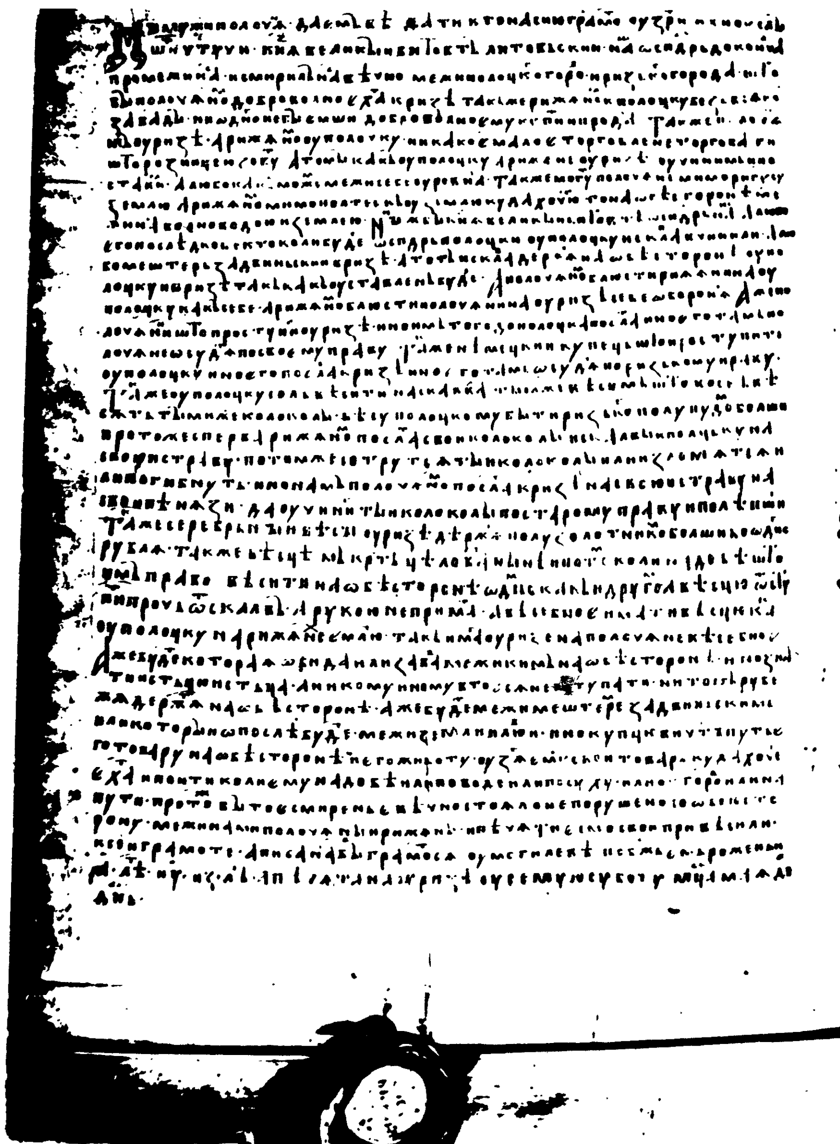
М. Багдановіч «Кароткая гісторыя беларускай пісьменнасці да XVI стагоддзя». 1911 г.

На здымку: Полацкая грамата.

Не бліщчыць у час змяркання і ў глыбокай цемні ночы
Дыямент каштоўны,
Але белым днём красою нам чаруе, вабіць вочы
Блеск яго цудоўны.
Бо калі на гэты камень упадзець праменне сонца,
Ураз ён блісне дзіўна
І вясёлкавыя іскры рассыпаць пачне бясконца
Ярка, пераліўна.
Так здаецца ў змроку ночы цёмным і народ мой родны,
Бедны і няшчасны;
Але, як устане сонца, ўраз прачнецца дух народны
І засвеціць ясна!
1911 г.

Успомніла літаратура, што была ж у беларусаў гісторыя, не лёгкая, не кароткая, на самым скрыжаванні войнаў і паўстанняў, — і загучалі паэмы Купалы і Багдановіча «Курган», «Бандароўна», «Максім і Магдалена», «Страцім-лебедзь»...

Алесь АДАМОВІЧ.

Ёсць і такая думка

Літва — наша самая даўгавечная назва

Прачытаў у газеце «Наша слова», № 24 артыкул Ц. Вострыкава «Летува — не Літва».

Цалкам згодны з аўтарам артыкула: Беларусі трэба вярнуць гістарычную назву Літва, гэта вырашыць шмат праблем.

А цяпер колькі слоў па артыкулу. Ц. Вострыкаў справядліва заўважыў: «Пагоня» завецца літоўскай ад імя дзяржавы. А каб упэўніць, што гэта сапраўды так, напомню: гэты герб быў раней сімвалам м. Навагрудка. А Навагрудак, як усім вядома, заснаваны нашымі продкамі. Такім чынам, «Пагоня» мае славянскае паходжанне. Але не магу пагадзіцца з Ц. Вострыкавым, што наша бацькаўшчына мела назву Літва больш за 800 гадоў. Лічба перабольшана. Гэта назва на самай справе на беларускія землі пачала распаўсюджвацца недзе з XIII ст., калі ўзвысіўся Навагрудак і быў пакладзены пачатак аб'яднанню ўсіх беларускіх земляў у адзінае Вялікае Княства Літоўскае (дарэчы, Навагрудак з'яўляецца першай велікакняжацкай сталіцай). Але ў любым выпадку назва Літва - самая даўгавечная сярод іншых назваў нашых земляў. Да таго ж гэта гістарычнае найменне.

У тым, што нам трэба вярнуць назву Літва, пераконвае і тое, што А. Міцкевіч ды К. Каліноўскі сваю радзіму называлі Літвой, а В. Дунін-Марцінкевіч таксама лічыў сябе за літвіна. Дарэчы, у нас на Палессі і зараз Беларусь дзе-нідзе называюць Лытвой, а беларусаў лытвінамі (ці падобна да гэтага). Ну а тое, што суседняя дзяржава называецца Літва, дык з гэтым не павінна быць праблем. Нам проста трэба афіцыйна прызнаць, што сапраўдная назва Літвы — *Летува*, а літоўцаў — *летувісы*. Астатнія дзяржавы наўрад ці будуць нас блытаць, бо Летува за мяжой больш вядома як Літванія. Мы ж, спадзяюся, будзем называцца менавіта Літва. А тое, што рускія называюць Летуву Літвой, дык гэта ўжо іх праблемы. Таму не трэба будзе ніякага дубліравання, накшталт Літва-Беларусь, як прапануе Ц. Вострыкаў.

Што дасць нам перайменаванне? Па-першае, паспрыяе павышэнню нацыянальнай свядомасці. Бо цяпер многія лічаць нас той жа Расіяй, толькі «белай», а беларусаў, адпаведна, тымі ж рускімі, толькі «папсаванымі» пальшчызнай. Па-другое, больш не будзе блытаніны з назвамі Літва, Вялікае Княства Літоўскае, Беларусь, Жамойція, усё стане на свае месцы. Па-трэцяе,— гэта з'явіцца значнай перашкодай для фальсіфікацыі нашай гісторыі (што цяпер яшчэ і робіцца з вялікім поспехам). І ўрэшце рэшт будзе доказам таго, што наша дзяржава сапраўды суверэнная.

Хачу дадаць, што ў адраджэнні гістарычнай назвы нашай бацькаўшчыны галоўную ролю павінна адыграць ТБМ. Менавіта Таварыства павінна ўсур'ёз заняцца гэтым пытаннем і ўзняць яго на патрэбны ўзровень.

На заканчэнне хачу дадаць, што гэта мае ўласныя думкі, і будзе вельмі цікава даведацца пра іншыя меркаванні і погляды.

Яўген ЗАЛЯЦУК,
г. Пінск.

Ганарар прашу пералічыць у рэдакцыйны фонд «Нашага слова».

Выставы

ЧАСТКА ЧАЛАВЕЧАЙ ДУШЫ

Ці даводзілася каму трымаць у руках лямпу, якой карысталіся нашы бабулі і дзядулі? Ці бачыў хто, як выглядае гліняны духавы музычны інструмент нашых продкаў — акарына? Калі не, то наведайце Слонімскі гарадскі вучэбна-вытворчы камбінат, дзе размясцілася выстава прадметаў матэрыяльнай і духоўнай культуры, побыту беларусаў пад назвай «Мой родны кут». Многія рэчы зроблены 50—100 гадоў назад.

Прадстаўлены тут і работы сучасных майстроў: разбяроў па дрэве, сталяроў. «Цудам ганчарнага круга» названы збор рэчаў (гліняныя кубкі, збанкі) слонімскага кераміста У. Судаўскага. Дарэчы, акарына з'явілася дзякуючы яго працавітым і спрытным рукам. Наведвальнікаў зацікавяць вырабы з карэльскай бярозы сталяра Я. Кундро, работы вядомых майстроў мужа і жонкі Жыткевічаў.

Прадметы, якія экспануюцца на выставе, паступілі ад энтузіяста-этнографа Міхаіла Рылько, які сабраў багатую калекцыю рэдкіх прадметаў. Цяпер яго дом нагадвае этнаграфічны музей.

Першую выставу сваіх экспанатаў М. Рылько арганізаваў у адным з клубаў Слоніма. Затым рабіў тэматычныя перасоўныя выставы ў школах. Прадметы з яго калекцыі экспанаваліся на рэспубліканскай выставе народнай творчасці, прысвечанай 500-годдзю з дня нараджэння Францішка Скарыны, дзе ён атрымаў дыплом 1-й ступені.

Выстава «Мой родны кут» — доўгачасовая. На яе базе плануецца згуртаваць і аб'яднаць лепшых майстроў, народных умельцаў, асабліва з ліку людзей старэйшага пакалення. Дэвіз клуба — «Павучымся ў старых майстроў». Мэта гэтай культурна-асветніцкай справы — спрыяць аднаўленню даўнейшых промыслаў і рамёстваў. У перспектыве плануецца стварыць музей-тэатр, музей-майстэрню «Беларускае мястэчка».

НА ЗДЫМКАХ: эпізоды з адкрыцця выставы клуба «Мой родны кут».

В. ВАЛАДАШЧУК.
Фота М. СУПРУНА.

Пошта рэдактара

Тым не менш: давайце разбяромся па-людску!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

якія газеты і кнігі чытаюць і, нарэшце, якім чынам захоўваюць у іншамоўным асяроддзі мову беларускую. Што да апошняга факта — эмігранты вучаць дзяцей мове пакінутай Айчыны, дык і гэта некаму падазрона. Бо няйначай — там рыхтуюць будучых дыверсантаў для засылу на Беларусь. Хоць па логіцы — тады трэба было б вучыць рускай ды яшчэ з маскоўскім акцэнтам. А то ўявіце сабе: з'явіцца патаемна гэтакі набеларушчаны дыверсант да нас і пачынае дзе-небудзь у аддзеле кадраў размаўляць згодна з падручнікам Тарашкевіча, а не на «трасянцы». Ды кожны кадравік адразу і вылічыць: «Эге, гэта ж нефармал прабіраецца ў пралетарскія масы!» Так што хутчэй за ўсё нашаму дыверсанту нават не ўладкавацца ў вёсцы трактарыстам, каб падрываць калгасны лад, а не тое, каб, скажам, бухгалтарам на гандлёвую базу, ужо не кажучы пра якую вайсковую базу, якіх у нас багата.

А цяпер пра ваш, відаць, зубны боль — БНФ (дарэчы, наша газета ніякага дачынення да яго ных структур не мае). Вось вы пішаце: бэнээфаўцы «жрут всё (даже икру)». А якую тады — паюсную ці кабачковую? Хто канкрэтна: рабочыя хлопцы з трактарнага завода? А мо якія члены ЦК КПБ-КПСС? Вунь жа «Славянские вести» паведамілі, што і сярод іх ёсць ужо, аказваецца, гэныя бэнээфаўцы.

Калі ж усур'ёз, то зноў узнікае праблема з аўтарствам. Чаму чытачы павінны верыць ананіму, а не, скажам, аўтару пісьма ў «Народную газету» (ад 14.08.91) Ф. Шкірманкову? А гэта не якінебудзь там «ікраед», а ветэран і інвалід вайны 2-й групы, былы партызан і камандзір узвода разведкі. а цяпер дэпутат Слаўгарадскага гарсавета. «Ці ж БНФ знішчаў нашу інтэлігенцыю ў дваццатыя-трыццатыя гады,— задае ён пытанне,— знішчаў селяніна-гаспадара падчас калектывізацыі, уводзіў прыгоннае права для калгаснікаў?..» А ці можна лічыць злачынным, пытае далей ветэран, звяртаючыся да сваіх таварышаў, «патрабаванне БНФ аб сапраўдным дзяржаўным суверэнітэце Беларусі, аб выкананні «Закона аб дзяржаўнасці беларускай мовы?»

У вас іншая пазіцыя: «Была бы моя власть, я-бы посадил «За краты» не только Седова, а вас всех БНФ».

Ды наконт «власти», то БНФ у спакоі не пакідаюць. Вунь толькі пра «дары» Леніну на 7 лістапада мінулага года лепшыя сілы следчых напрацавалі пратаколаў ды іншых папераў для пракуратуры ажно 15 тамоў. Колькі месяцаў усё завіхаюцца, каб учыніць судовую справу палітычнай афарбоўкі. Гэта ж працей, чым зладзеяў шукаць. А тым часам, як паведамлялася ў прэсе, злачынцы абрабавалі дачу самога пракурора рэспублікі. Выпадковасць ці заканамернасць?

А «загнаць» новых «ворагаў пралетарыяту» (чытай: партбюракраты) на ГУЛАГ! Сотні тысяч? Гістарычны горкі наш вопыт сведчыць: той жа дарогай следам ішлі і самі выканаўцы і арганізатары рэпрэсій. Можна пацікавіцца, што робіцца зараз у былых краінах «развітога і перамогшага сацыялізму». У Германіі былому начальніку службы бяспекі Мільке, якому ўжо 83 гады, успамінаюць не толькі парушэнні грамадзянскіх правоў за 32 гады кіраўніцтва сакрэтнай паліцыяй.

Дык, можа, лепей вырашаць усе самыя складаныя пытанні па-людску? Паўтару так, хоць вы і за гэты заклік выказваеце нам папрок. Ну а як інача, калі хочам выжыць? Ляснем жа гэтак нават без замежных дыверсантаў, ад адной нашай безгаспадарчасці ды варажнечы за кавалак варанай каўбасы з радыенуклідными сюрпрызамі.

Эрнэст ЯЛУГІН.

ПАЧЫН ЁСЦЬ

Не трэба нікому тлумачыць, што веданне замежных моў — сродак далучэння народа да здабыткаў цывілізаванага свету. Мы, беларусы, доўгі час былі практычна пазбаўлены магчымасці вучыцца замежным мовам праз пасрэдніцтва сваёй і паўнацэнна прапагандаваць родную мову ў шырокім свеце. Адбывалася гэта таму, што да нядаўняга часу ў нас не было іншамоўна-беларускіх ды беларуска-іншамоўных слоўнікаў, а таксама падручнікаў замежных моў на базе беларускай. Гэта спрыяла зняважлівым адносінам да роднай мовы яшчэ ў сярэдняй школе. Па сённяшні дзень замежная мова выкладаецца ў нас паралельна з рускай не толькі ў рускамоўных, але і ў беларускамоўных школах. Тлумачыцца ўсё звычайна тым, што няма падручнікаў на роднай мове. Дык адкуль жа ім быць, калі нашыя беларускія чыноўнікі заўсёды глядзелі ў рот Маскве? Тым жа нешматлікім нашым энтузіястам, якія ўсё ж самастойна браліся за нялёгкую працу па складанні нямецка-беларуска- або англа-беларускага слоўнікаў, гэтыя чыноўнікі казалі: «А кому это нужно? Кто будет покупать?»

Ды вось, нарэшце, адбыліся зрухі. У кнігарнях упершыню з'явіліся прыгожа аформленыя трохмоўныя нямецка-беларуска-рускі і англа-беларуска-рускі слоўнікі. Іх выхад з друку, безумоўна, падзея ў культурным жыцці нашага народа. Беларуская мова пачынае выходзіць у свет з Беларусі, а не толькі дзякуючы намаганням тых нашых суайчыннікаў, якія даўно жывуць у Еўропе і Амерыцы (варта згадаць пра вядомы на Захадзе — але не ў нас — падручнік беларускай мовы на базе англійскай).

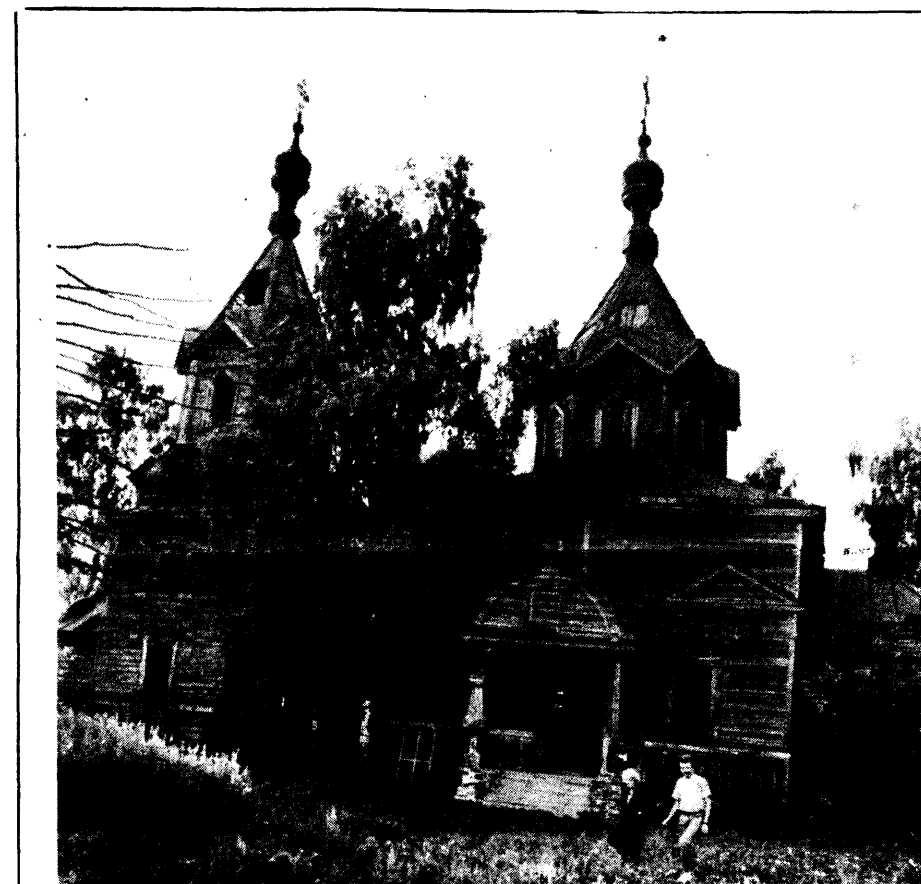
Названыя «Нямецка-беларуска-рускі слоўнік» (пад рэдакцыяй У. Марцінеўскага і П. Садоўскага) і «Англа-беларуска-рускі слоўнік» (пад рэдакцыяй Т. Сушы і А. Шчукі) на паліцах кнігарняў не заляжаліся, а, наадварот, раскуплены з вялікай хуткасцю. Так што выданне «Нямецка-беларуска-рускага слоўніка» крыху больш як праз год прыйшлося паўтарыць. У сённяшняй нашай сітуацыі ўсенароднага бязмоўя ці «паўмоўя» такія слоўнікі могуць дапамагчы не толькі вывучаць замежную мову, але і ўспамінаць сваю, беларускую.

Яшчэ зусім нядаўна я выкладала нямецкую мову ў адной з наваполацкіх школ. Амаль усе мае вучні набылі тады «Нямецка-беларускія слоўнікі». І з якой жа цікавасцю яны разглядвалі гэтыя прыгожыя кніжачкі, з якім задавальненнем шукалі менавіта беларускія адпаведнікі да нямецкіх слоў! Упэўнена, шмат каму з іх захацелася авалодаць нямецкай мовай як мага хутчэй, ну а я, у сваю чаргу, імкнулася паказаць сваім вучням, якая ж прыгожая і меладычная наша ўласная мова. І падумалася тады: вось дзе можа атрымаць новыя імпульсы адраджэнне роднай мовы! Хочацца падзякаваць аўтарам, якія рыхтавалі згаданыя слоўнікі,— выкладчыкам Мінскага дзяржаўнага педінстытута замежных моў Л. Брагоўскай, Н. Любчэўскай, В. Рудакоўскаму, Г. Шчуцкай, А. Таболіч, В. Федасеевай, а таксама названым вышэй рэдактарам за іх першапраходніцкую працу.

Да месца будзе сказаць і колькі слоў пра станоўчыя якасці слоўнікаў. Найперш адзначым тое, што яны маюць перавагу над іншымі, бо ў аснове іх стварэння ляжыць такі прынцып адбору лексікі, згодна з якім, як пішуць у прадмове аўтары, робіцца магчымым «уключыць вялікую колькасць слоў, якія ў іншых слоўніках такога аб'ёму звычайна адсутнічаюць». Таму, нягледзячы на малы аб'ём слоўнікаў (каля 7000 слоў), з іх дапамогай можна перакладаць нескладаныя тэксты — газетныя публікацыі, творы мастацкай і навукова-папулярнай літаратуры з нямецкай і англійскай моў на беларускую. Разам з тым трохмоўныя слоўнікі будуць своечасовай дапамогай тым людзям, якія не ставяць сваёй мэтай дасканалае вывучэнне той ці іншай замежнай мовы, а ў канкрэтным выпадку маюць патрэбу перакласці нейкі допіс, артыкул, інструкцыю.

Мне вядома таксама, што ёсць спадзяванні і на з'яўленне больш аб'ёмных і грунтоўных слоўнікаў: калектыў лінгвістаў і выкладчыкаў на чале з тым жа У. Марцінеўскім рыхтуе «Нямецка-беларускі слоўнік» і «Беларуска-нямецкі слоўнік» (кожны мае прыкладна па 30 тысяч артыкулаў), у ЗША групай беларусаў-эмігрантаў складзены 60-тысячны «Англа-беларускі слоўнік», а настаўнік адной з сярэдніх школ Светлагорскага раёна Мікола Бусел рыхтуе да друку рукапіс «Іспанска-беларускага слоўніка» на 23 тысячы слоўнікавых артыкулаў... Думаю, Бацькаўшчына будзе ўдзячная і названым тут людзям, і тым, хто далучыцца да іх справы.

Л. БАРШЧЭЎСКАЯ.

Ні за гарамі ды доламі, ні на славутых Кіжах, а ў вёсцы Куляшоўка Клімавіцкага раёна стаіць гэта цэркаўка. Узвялі яе мясцовыя майстры, і многія гады неслі сюды іх землякі свае радасці і гора. А потым зарасла дарога да храма. Псуюцца яго сцены, гіне прыгажосць. Але, магчыма, яшчэ не позна яе ўратаваць? На нашай жа зямлі засталося не шмат такіх вось шэдэўраў драўлянага дойлідства. Свайго, роднага.

Фота Валерыя АЛЯШКЕВІЧА (БЕЛТА).

Чыталі?

«Наша ніва»

Выйшаў другі нумар «Нашай нівы», які адкрываецца ўспамінамі Вітаўта Кіпеля пра жыццё ў Мінску ў даваенны час і пад нямецкай акупацыяй. Лявон Луцкевіч працягвае знаёміць чытачоў з беларускай Вільняй. У першым нумары «НН» была Пятніцкая царква. На гэты раз — Віленская вуліца.

Друкуецца артыкул Алеся Крыштаповіча «Хрысціянія — краіна, дзе перамог камунізм». Чытаючы «НН», можна даведацца, «пра што аднойчы Іван Луцкевіч сказаў Зміцеру Жылуновічу». З літаратурных твораў змешчаны «Сатанінскія вершы» Баляслава Лесьмяна, апавяданне «Стары дом» Алега Мінкіна і «Занатоўкі мастака» Адама Глобуса.

У «НН» чытачы могуць знайсці шмат цікавай і карыснай інфармацыі па гісторыі Беларусі, а таксама пра сучаснасць.

У лісце ў рэдакцыю «НН» Валянцін Грыцкевіч з Ленінграда, аналізуючы першы нумар, піша: «Па-першае, узрадаваў высокі інтэлектуальны ўзровень нумару. Так трымаць, дзецюкі! Урэшце, меў у руках антыправінцыйнае, эўрапейскага ўзроўню беларускае друкаванае слова. Толькі такім шляхам мы зноў трапім на пракладзеную Луцкевічамі, Ластоўскім, Багдановічам дарогу, з якой збіліся дзякуючы наўмыснай плебеізацыі нашай культуры ў падсавецкі час. Па-другое, цікавы змест нумару. Не ў апошнюю чаргу дзякуючы ўзросту аўтараў, іхняй маладосці. Няма замшэласці, якая, на жаль, з'яўляецца прыкметай старэйшага пакалення».

Гэтакія ж словы можна сказаць і пра другі нумар «Нашай нівы». І не дзіўна, калі нехта з супрацоўнікаў рэдакцыі, якія сядзяць у Мінску і выдаюць шэрыя, нецікавыя газеты і часопісы, падумае: «Вось каб мы паехалі ў Вільню, дык і мы б выдавалі належнага ўзроўню газету ці часопіс...» Але, відаць, каб выдаваць нешта цікавае — ад месца знаходжання рэдакцыі гэта не залежыць.

В. Ш.

Культура мовы

Увага: формы ступеняў параўнання!

Выкарыстанне прыметнікаў і прыслоўяў у формах вышэйшай і найвышэйшай ступеняў параўнання патрабуе пільнай увагі, бо тут нярэдка змешваюцца нормы дзвюх моваў — беларускай і рускай.

НАПРЫКЛАД, па радыё часта можна пачуць: *У бліжэйшыя* (а часам нават: *у бліжайшыя) суткі надвор'е істотна не зменіцца,* дзе форма прыметніка *бліжэйшыя (бліжайшыя)* выкарыстана няправільна, бо *бліжэйшыя* — форма вышэйшай ступені і яна абазначае не самую высокую ступень прыметы, а толькі некаторае перавышэнне яе ў адным «прадмеце» ўпоравень з другім. Гэта ў рускай мове форма *ближайший* абазначае самую высокую ступень прыметы. *В ближайшие сутки погода не изменится.* Па-беларуску тут трэба сказаць інакш. Але разгледзім гэтыя формы падрабязна, з характарыстыкай іх спецыфікі ў кожнай з моваў.

Формы ступеняў параўнання маюць толькі якасныя прыметнікі і прыслоўі. Яны бываюць простыя — аднаслоўныя (сінтэтычныя) і так званыя складаныя — двухслоўныя (аналітычныя). Аналітычныя формы складаюцца з двух кампанентаў: якаснага прыметніка (прыслоўя) і так званага дапаможнага кампанента — слова са значэннем меры, ступені. Такім дапаможным кампанентам для *вышэйшай* ступені з'яўляецца слова *больш (болей)* ці *менш (меней): больш (менш) дакладны, менш (больш) доказна абгрунтоўваў, болей (больш) высокі ўзровень, меней (менш) падрыхтаваны.* Пры ўтварэнні аналітычнай формы вышэйшай ступені параўнання якасны прыметнік ці прыслоўе павінны мець форму звычайнай (нулявой) ступені, бо тут на вышэйшую ступень прыметы паказвае слова *больш (болей)* ці *менш (меней): больш (менш) дасканалы пераклад, больш (менш) хутка выканаў.* У друку, асабліва ў вершаваных тэкстах, у вусным маўленні сталі выкарыстоўвацца няправільныя формы вышэйшай ступені, у якіх дапаможны кампанент далучаецца да прыметніка ці прыслоўя не ў форме звычайнай, а ў форме вышэйшай ступені: *больш лягчэйшая задача, больш павальней чытаў.* Тут, як кажуць, масла масленае, бо адзін кампанент дубліруе другі ў семантыцы: значэнне вышэйшай ступені перадаецца двойчы — і формай прыметніка (прыслоўя), і дапаможным кампанентам. Сёй-той можа сказаць, што гэтым самым узмацняецца прымета. Але для такога ўзмацнення можна выкарыстаць часціцы *яшчэ* ці *куды: зрабіў гэта яшчэ (куды) хутчэй за яго; яшчэ (куды) болей густая паднялася збажына, чым летась.*

Найвышэйшая ступень параўнання таксама мае прыметнік (прыслоўе) у форме звычайнай (нулявой) ступені. Да гэтай формы далучаецца дапаможны кампанент — займеннікавае слова *самы* ці прыслоўнае *больш (болей)* або *менш (меней): самы высокі, найбольш высокі, найбольш эмацыянальна чытаў.* Тут таксама няма патрэбы ставіць прыметнік (прыслоўе) у іншай, чым звычайная, форме, бо значэнне найвышэйшай ступені прыметы перадаецца дапаможным кампанентам, а прыметнік (прыслоўе) называе толькі саму прымету (якасць): *найбольш спрактыкаваны педагог, самы спрактыкаваны майстар, найбольш выразна выяўлена якасць.* Ненарматыўнымі трэба прызнаць канструкцыі найвышэйшай ступені, калі прыметнік (прыслоўе) ставяцца ў форме вышэйшай ступені: *самы даражэйшы, найбольш грунтоўней адказваў.*

Але найчасцей бачым (чуем) памылкі пры выкарыстанні аднаслоўных (сінтэтычных) формаў вышэйшай і найвышэйшай ступеняў параўнання.

Вышэйшая ступень параўнання прыметнікаў утвараецца ў беларускай мове з дапамогай націскнога суфікса *-ейш- (-эйш-): весялейшыя за нас людзі, цяжэйшая за тую задача.* У гутарковай мове зрэдку можна сустрэць і форму з суфіксам *-айш»,* але гэты суфікс заўсёды ненаціскны: *ніжайшы, вышайшы, шырайшы, бліжайшы.* Выкарыстанне яго ў націскной пазіцыі — парушэнне літаратурнай нормы. А такое даводзіцца чуць не так ужо і рэдка апошнім часам у перадачах радыё: *у бліжайшы тыдзень, у цішайшы час* і пад.

У недагледжаных тэкстах, найчасцей у перыядычных выданнях — шмат памылкова ўжытых формаў вышэйшай ступені параўнання прыметнікаў з суфіксам *-ейш (-эйш):* іх бачым там, дзе павінна быць форма найвышэйшай ступені. Формы з суфіксам *-ейш (-эйш-)* па сваёй сутнасці не здатныя перадаць тое значэнне, якое маюць аналагічныя формы рускай мовы на *-ейший (-айший).* Так, адпаведнікам рускай канструкцыі *ближайшая станция метро* не можа быць беларуская *бліжэйшая станцыя метро,* бо *бліжэйшая* — гэта толькі больш блізкая за нейкую іншую, а не за ўсе іншыя. *Ближайшая* — гэта самая блізкая, найбліжэйшая. Беларускай форме *бліжэйшая* адпавядае руская *ближе.* Параўн.: *Гэтая станцыя бліжэйшая за тую — Эта станция ближе той.* Такім чынам, формы з суфіксам *ейш- (-эйш-)* заканамерныя там, дзе ў рускай мове выкарыстоўваюцца прыметнікі з суфіксамі *-е, -ее (-ей): этот дом выше — гэты дом вышэйшы* (за іншы); *день был светлее — дзень быў святлейшы.* Асабліва засмечана ненарматыўнымі формамі з суфіксамі *-ейш- (-эйш-)* спартыўная і публіцыстычная лексіка: *майстар вышэйшага класа* (рус. *высшего*) замест *найвышэйшага класа; карацейшая адлегласць* (рус. *кратчайшее расстояние*) замест — *найкарацейшая; сустрэча на вышэйшым узроўні (высшем уровне)* замест — *на найвышэйшым узроўні.* Гэтыя ўсе канструкцыі — або штучна скалькаваныя, або жыўцом перанесеныя з рускай мовы, у нашай мове яны не маюць выразнага значэння, іх сэнс незразумелы, а пераклад рускага тэксту з імі — неадэкватны арыгіналу. Так, згаданы ўжо сказ *У бліжэйшыя (бліжайшыя) суткі надвор'е не зменіцца* беларускаю моваю трэба было перадаць: *У наступныя суткі надвор'е не зменіцца.* Бо што значыць *бліжэйшыя* суткі? Гэта ж бліжэйшыя за пэўныя згаданыя, а не самыя блізкія, не найбліжэйшыя, не наступныя.

П. СЦЯЦКО,
доктар філалагічных навук, прафесар.

(Працяг будзе).

Святам беларускай і французскай культуры стаў вечар дружбы, які прайшоў у Доме культуры тэкстыльшчыкаў Магілёўскага вытворчага аб'яднання шаўковых тканін. Народныя песні і танцы выконвалі самадзейныя артысты фальклорнай групы «Ле Гёрле дю Клен» з дэпартамента Вьенна і харэаграфічнага ансамбля «Рунь». Творчыя сувязі між гэтымі ансамблямі пачаліся яшчэ ў 1989 годзе на міжнародным фестывалі фальклорных калектываў. Затым магілёўчане былі запрошаны на наступны фестываль у Францыю. І вось чарговы візіт артыстаў «Ле Гёрле дю Клен» у Магілёў.

На здымку: беларускімі песнямі і танцамі сустракаў французскіх гасцей харэаграфічны ансамбль «Рунь».

Фота Валерыя САЎЧАНКІ (БЕЛТА).

330 год гербу горада

Шмат гадоў, шмат стагоддзяў
таму,
Калі ворагі лезлі да нас,
Бралі зброю і шлі на вайну
Усе, хто мог тую зброю трымаць...

Менавіта гэтыя словы з верша паэта Андрэя Мельнікава сталі дэвізам вечарыны, прысвечанай 330-годдзю надання герба гораду Магілёву. 9 чэрвеня 1661 года прывілеей караля польскага. Вялікага князя Літоўскага Яна-Казіміра быў дадзены гораду герб. У блакітным полі — тры вежы, у адчыненай браме сярэдняй — рыцар з мячом, на вежы шыльда з гербам «Пагоня». Герб быў дадзены за знішчэнне ў часе паўстання маскоўскага гарнізона, які знаходзіўся ў горадзе. Паўстанне было выклікана крыўдамі і рабаўніцтвам з боку маскоўскага войска ў Магілёве.

Вечарына, прысвечаная гэтай гадавіне, была праведзена ў мастацкім музеі культурна-асветніцкай суполкай беларусаў «Машэка». На вечарыну былі запрошаны гісторык Мікола Ермаловіч, а таксама фальклорны гурток Алены Ткачовай з Мінска. На вечарыне адбылася цікавая размова пра аднаўленне гістарычнай памяці беларускага народа. Мікола Ермаловіч адказаў на шматлікія пытанні, якія датычыліся гісторыі Беларусі. Дзяўчаты з фальклорнага гуртка, апранутыя ў цудоўныя строі, праспявалі песні вясенне-летняга абрадавага цыклу. На вечарыне гучала паэзія.

Ігар ПУШКІН,
сябра рады суполкі «Машэка».

Лякарня чараўніцы Потахі

Цвінтарэй парасоністы. Ужываецца ў тых жа выпадках, што і ў навуковай медыцыне, асабліва пры павышанай кіслотнасці страўнікавага соку, пры пякотцы, а таксама пры хваробах печані і жоўцевых шляхоў — у дазіроўцы 20 г травы на 1 л кіпетню як напар.

Цвінтарэй — гэта самая любімая і папулярная дзікарослая лекавая расліна, якая адначасова з ліпавым цветам і святаяннікам вельмі часта сустракаецца ў быце сельскіх ды і гарадскіх жыхароў.

Унутр ужываецца:

1. Пры запаленні жоўцевага пузыра і яго вобласці п'юць «чай» па 2 шклянкі ў дзень з адвару сумесі наступных лекавых раслін: цвінтарэю — 2 г, кораня аеру — 2 г і кветак бяссмертніку (цмену) пясчанага — 2 г; заліваюць з вечара 2 шклянкамі сырой вады, а раніцай кіпяцяць 5—7 мінут. Нашча выпіваецца 1 шклянка, а астатняе на працягу дня за 4 разы, кожны раз праз гадзіну пасля яды.

Што зычыць пры чханні

Будзь здарова, як карова, а плодна, як свіння! (Насовіч, Сержпутоўскі).

Будзь здаровы (здароў, здаровенькі) на ўвесь год, як каляды нылёд (Янкоўскі, Сцяшковіч).

Будзь здароў, як дуб, ды моцны, як зуб. (Сержпутоўскі).

2. Пры болю ў страўніку з уздуццем кішэчніка ўжываюць наступны састаў лекавых раслін: 5 г кораня аеру кіпяцяць у 1 л вады 10 мінут. Пасля таго, як знімуць з агню, у гэты вельмі гарачы адвар кладуць 2 сталовыя лыжкі парэзанай травы цвінтарэю, 1 сталовую лыжку палыну, 1 сталовую лыжку святаянніку і па 1 чайнай лыжцы перцавай мяты і кораня валяр'яны. Усё гэта варыцца паўгадзіны ў духоўцы, працэджваецца і прымаецца: нашча цэлая шклянка, а астатняе за 4 разы ў дзень.

3. Пры хранічным сапсаванні кішэчніка прымаюць напар з травы святаянніку, змешанага пароўну з цвінтарэем (прыкладна 2—3 лыжкі сумесі на паўлітра кіпетню). Выпіваюць за дзень усё. Гэты самы напар лічыцца добрым натуральным нейтралізатарам павышанай кіслотнасці страўніка.

Хочацца напомніць, што ўжыванне лекавых раслін у народзе характэрна сваёй працягласцю. Тлумачыцца гэта тым, што лекавых рэчываў у раслінах часта вельмі мала, а таму розніцы на хуткі эфект ніяк нельга. Раслінамі лечацца іншы раз вельмі доўга — у залежнасці ад характару і роду хваробы, нават да двух гадоў з перапынкамі ў прыёме на 10—15 дзён праз кожныя два месяцы.

Беларускае замежжа

«Часопіс»

У Беластоку выйшаў чарговы (№ 7—8) інфармацыйна-культурны штомесячнік усходняй Беласточчыны «Часопіс», які выдаецца на польскай і беларускай мовах. Штомесячнік рыхтуе праваслаўная моладзь. У асноўным — студэнты, якія не забыліся, што яны беларусы.

У «Часопісе» змешчаны спецыяльны выпуск «Праваслаўнай старонкі», якая прысвечана «Лету-91», а менавіта III Рэйду Праваслаўнай моладзі. Тут жа падаецца карта і апісанне гістарычных мясцін, праз якія праходзіць вандроўка.

Друкуецца другая частка ўспамінаў студэнткі польскай філалогіі Беластока Дароты Кузьміч пра сям'ю Ларысы Геніюш. Яна апавядае пра Юрку Геніюша, які загінуў пры невядомых абставінах у 1985 годзе, перажыўшы сваю маці толькі на два гады.

Чытачы з цікавасцю пазнаёмяцца з невялічкім празаічным творам Юркі Геніюша «Дзіцячыя мары», артыкуламі маладога манаха Міколы Сахарэвіча «Апамятайся ж ты, мой людзе...», Яўгена Вапы «Што з беларускай сярэдняй праслойкай?» і вершамі Альжбеты Томчук, студэнткі з Бельска, якая заняла другое месца ў сёлетнім паэтычным конкурсе беларускай секцыі беластоцкага радыё.

Дзякуючы такім выданням, як «Часопіс» і «Ніва», таленавітая моладзь Беласточчыны мае магчымасць не толькі друкаваць свае творы, але і актыўна ўдзельнічаць у культурным жыцці беларускага замежжа, змагацца за нацыянальнае Адраджэнне.

В. Ш.

І смех і грэх

Захварэлі на... «трасянку»!

Нядаўна ў рэдакцыю газеты «Наша слова» затэлефанаваў прадстаўнік Інтэрпола з Брусселя. Задаваў нейкія дзіўныя пытанні наконт беларускае мовы. З тэлефоннае размовы даведаліся: штосьці нядобрае робіцца ў Бруселі. Высветлілася, што дзевяць бельгійцаў сёлета праходзілі кароткатэрміновыя курсы па вывучэнні рускае мовы ў Мінскім інстытуце замежных моў. Жылі ў сталіцы ў беларускіх сем'ях. Калі вярнуліся ў Бельгію, студэнты раптам пачалі размаўляць на нейкім нікому незразумелым жаргоне, які яны самі называюць «руска-польска-беларускаю трасянкаю». Гэтая пошасць распаўсюджваецца асабліва сярод бельгійскай моладзі маланкава. Як эпідэмія. Відаць, не абмінула яна і супрацоўніка Інтэрпола, які на развітанне нам прызнаўся: «Сяйчас у Брусселю стала, наверное, смяшнее, чэм у Мінске».

Мы звярнуліся з пытаннямі да прарэктара па вучэбных справах Мінскага інстытута замежных моў Юрыя Віктаравіча Стулава. Ён паведаміў, што справа з бельгійцамі — толькі пачатак. Надалей гэткія курсы мяркуюць рабіць штогод. «Студэнты, жывучы ў беларускіх сем'ях, атрымліваюць найбольшую магчымасць практыкавацца ў рускай мове», — сказаў прарэктар.

Л. ВАШКО.

Абразкі

Некалькі — гэта колькі?

Тое, што зараз робіцца ў нашай моўнай гаспадарцы, часам цяжка ахапіць розумам. Слухаеш, чытаеш, глядзіш — і дзівішся: адкуль што бярэцца, адкуль што лезе. Парушаюцца націскі (сумяшчаюцца з аднаго складу на другі), перакручваюцца словы.

За ўсім цяжка ўсачыць, усё цяжка сістэматызаваць. Але ёсць блуды, якія трывала ўсталяваліся ў мове і не заўважаюцца многімі як памылкі. Адзін з такіх блудаў — слова «некалькі». Так, не дзівіцеся. Звычайнае, простае слова «некалькі». Але абыходзімся мы з ім не заўсёды належна. Галоўнае прызначэнне гэтага слова — перадаваць няпэўную колькасць чаго-небудзь. І найперш таго, што можна палічыць, падлічыць: ***некалькі** алоўкаў, **некалькі** сшыткаў, **некалькі** шляхоў, **некалькі** аркушаў*... Тут усё ў парадку. Але вось чуем і чытаем: ***некалькі** стаміўся, **некалькі** задумаўся, **некалькі** не падумаў, **некалькі** інакш.*

Вось якраз да гэтых спалучэнняў і адносіцца наша пытанне: «некалькі стаміўся» — гэта колькі стаміўся? А якой мерай вымераць ці падлічыць «некалькі задумаўся»? Тут, зразумела, заўсёды павінна быць «трохі стаміўся», «крыху задумаўся». І ні ў якім разе — «некалькі». Паўтаруся, што слова «некалькі» спалучаецца найперш са словамі, якія выражаюць лік. Хаця і тут лепей іншы раз сказаць і напісаць: *прынясі мне **колькі** алоўкаў, пазыч мне **колькі** сшыткаў, **колькі** ручак.*

Між іншым, у «Тлумачальным слоўніку беларускай мовы» пазначана толькі адно значэнне са словам «некалькі» — гэта «некаторая няпэўная, невялікая колькасць чаго-небудзь». Іншых тут значэнняў пакуль няма. То будзем і трымацца гэтага!

У. СОДАЛЬ.

Голас эстонскіх беларусаў

У Эстоніі рэгулярна адзін раз на тыдзень выходзіць у прамы эфір трыццаціхвілінная беларускамоўная праграма «Бацькаўшчына». 27,5 тысяч беларусаў, якія жывуць у Эстоніі, маюць магчымасць пазнаёміцца з матэрыяламі беларускіх перыядычных выданняў, з культурным жыццём на бацькаўшчыне, атрымаць інфармацыю пра падзеі на Беларусі, паслухаць нашыя песні. Падрыхтоўкай беларускамоўнай праграмы займаюцца Лявон Валуй і Сяргей Сочанка.

Л. БАРШЧЭЎСКАЯ.

Не параўняліся рыцары!

Маладзёжная арганізацыя «Выбранецкія шыхты» прапануе супрацоўніцтва ўсім, хто цікавіцца беларускім рыцарствам, каго вабяць рыцарскае права, патрабаванні рыцарскага кодэксу, рытуал пасвячэння, практычнае засваенне нашае рыцарскае спадчыны, выраб вопраткі, доспехаў, зброі.

Таксама «выбранцы» звяртаюцца да спецыялістаў — гісторыкаў, мастакоў, шаўцоў, кавалёў і іншых — за дапамогай у якасным вывучэнні і адраджэнні вялікалітоўскага (беларускага) рыцарства.

Напішыце нам, калі ласка. 220131, Мінск-131, п/с 19.

Можна выпісаць у любым аддзяленні «Саюздруку». Усяго за 5 рублёў 28 капеек 104 нумары ў год газеты

«Наша слова»

— Гэта інфармацыя аб культурным жыцці беларусаў у рэспубліцы і за мяжою.
— Арыгінальныя інтэрв'ю з неардынарнымі асобамі.
— Гісторыя. Радавод.
— Пытанні мовы.
— Літаратурныя навіны і многае іншае ў канцэнтраванай форме.

Наш адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцава, 13.

Тэлефон рэдакцыі: 33-17-83.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў адказваюць за дакладнасць фактаў і іншых звестак. Пункт гледжання аўтара неабавязкова можа адпавядаць меркаванню рэдакцыі.

Рукапісы рэдакцыя не рэцэнзуе і назад не вяртае.

МВПА імя Якуба Коласа.
Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвоная Зорка».

Наклад 5.064. паасобнікі. Заказ 2457. Індэкс 74975.